

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURA RY:N JÄSENTIEDOTE

3/2008 29.11.2008

Puheenjohtajan paikalta

Marraskuun 18. päivänä Metsähistorian Seuran tärkein mesenaatti Metsämiesten Säätiö piti juhlavissa puitteissa omille toimijoilleen, sidosryhmilleen ja asiakkailleen Säätiön 60-vuotisjuhlaseminaarin. Seminaarissa myös Metsähistorian Seuran merkitys ja vaikuttavuus tuli monella tapaa noteeratuksi – vanhassa historiallisessa pörssisalissa kun oltiin. Säätiön ansio-merkin vastaanottivat seuramme sihteeri Leena Paaskoski ja hallituksemme jäsen ja sen ensimmäinen puheenjohtaja Matti Leikola. Leena Paaskoski piti väitöskirjansa pohjalta yhden seminaarin esitelmistä keskittyen tarkastelemaan, miten metsänhoitajien elämäntarinat kuvaavat metsätalouden murrosta. Eeva Hällströmin Metsämiesten Säätiön evaluointia koskevassa esitelmässä nousi näkyvästi esille sekä Luston että Metsähistorian Seuran rooli Säätiön rahoittamisessa metsäkulttuurin, -perinteen ja -historian hankkeissa. Paikkansa jättävän asiamies Risto Hyvärisen päätöspuheenvuorossa kolahti hyvällä tavalla, kun hän uskoi näiden asioiden tulevaisuudessakin hoituvan mm. ”meille hyvin tärkeän Metsähistorian Seuran kautta”.

Sanotun ja koetun perusteella on oikeutettua tulkita Eino Kailaan näkemystä menneisyyden arvostamisesta inhimillisessä toiminnassa sivistyksen ja ammattitaidon mittarina: ” Ihmisen sivistystason näkee siitä, miten menneisyys elää hänessä sekä nykyhetkessä vaikuttavana voimana että luovan muutoksen lähtökohtana ja edistäjänä ja tulevaisuuden näkemystä rikastavana aineksena”. Viisaudeksikin tätä voisi kutsua. Risto Seppälän tuotteiden elinkaaritarkasteluun perustuvassa juhlaseminaarin esitelmässä ”Suomen metsien muuttuvat käyttömuodot” nähtiinkin mielenkiintoisella tavalla juuri tämänkaltaisen tiedon ja osaamisen, sivistyksen ja viisauden vuorovaikutus muutos- ja murrosprosessissa. Siinä menneisyys nähtiin luovan muutoksen lähtökohtana myös tämän päivän metsäsektorin murroksessa.

Metsähistorian Seuralla on edessään 15. toimintavuosi. Vuosikokous perinteisine esitelmätilaisuuksineen on 1.4.2009 Tieteiden Talolla Helsingissä. Leena Paaskoski ja Tiina Suopajarvi ovat vuosikokousesitelmäsihteerit. Opintomatka Länsi-Viroon järjestetään 7.–10.5.2009. Tarjolla on monia mielenkiintoisia historia-kohteita Virossa. Vuoden kotimaan opinto-

A photograph of a traditional wooden windmill with four yellow sails, situated on a hillside surrounded by green trees. The windmill has a dark wooden body and a grey roof. The sails are made of wood with yellow lattice work. The background is a clear blue sky.

Torstai 7.5.2009

Perjantai 8.5.2009

Lauantai 9.5.2009

Sunnuntai 10.5.2009

Matkan hinta sis. matkat, majoitukset, viisi ateriala ja opastukset on noin 440 €; 1hhlisä 95 €. Ei-jäsenet lisämaksu 50 €.

Matkan asiantuntijana virolainen metsänhoitaja Hendrik Relve, matkanjohtajana Markku Rauhalhti.

>>>>>>>>>>>>>><<<<<<<<<<<<
Kuluneen vuoden retkiltä
>>>>>>>>>>>>>><<<<<<<<<<<<

Maa- ja metsätalous ovat lähellä toisiaan ja niillä molemmilla on oma historiansa ja nyt myös molemmilla oma historiallinen seuransa. Näitä kahta seuraa lähentääkseen Metsähistorian Seura teki retken maatalousmuseo Sarkaan, missä tavattiin Suomen Maataloushistorian Seuran jäseniä, mm. Jari Niemelä, ja keskusteltiin tovi yhteistyömahdollisuuksista. Sitä ennen tutustuttiin maatalousmuseo Saran näyttelyyn, jossa on käytetty uusinta tekniikkaa. Huomiota herätti mm. kylän pienoismalli, joka kuvasi kylän kehitystä eri vuosikymmeninä. Retken osanottajille oli järjestetty asiantunteva opastus ja iltapäivä vierähtikin museossa mukavasti. Paikalla oli myös maatalousmuseon johtaja Juha Kuisma, joka kertoi yleisesti maatalousmuseosta.

3

Maatalousmuseo Sarka on nykyaikainen museo, mutta matkalla käytiin myös Mustialan maatalousmuseossa, joka on Suomen vanhin maatalousmuseo ja haluttu jättää nykyiseen asuunsa. Esineitä ei kartuteta., eikä näyttelyssä tulla lähemmäksi nykypäivää. Museossa oli asiaan paneutunut opas, joka loi elävän kuvan museosta. Mustialan maatalousopiston alueesta komeine rakennuksineen voitiin nauttia. Tarjolla oli myös perinteinen lounas.

Matka kulki läpi Hämeen maisemien ja matkan varrella pysähdyttiin Kivilammen torpalla ja Saaren kansallispuistossa. Jonkin matkaa kuljettiin myös Hämeen härkätiellä. Retkellä olikin nähtävänä ensisijaisesti historiallisia kohteita, mutta keskustelussa bussissa voitiin sivuta nykypäivääkin. Retki oli onnistunut ja odottaa sopii yhteistyön viriämistä näiden kahden seuran välillä.

Hannu Huvinen

20.–24.8.2008 Tanska

Metsähistoriakonferenssi Jyllannissa

Päättävän vuoden pohjoismainen metsähistoriakonferenssi järjestettiin elokuussa Tanskan Jyllannissa. Tapahtuma toteutettiin pääosin retkeilynä. Osanottajia oli Suomesta kuusi, Ruotsista kuusi, Norjasta neljä, Islannista kolme ja isäntämaasta Tanskasta viisi. Suomen ryhmään kuuluivat Marju ja Pekka Lehonkoski, Helkamari Nolte, Leena Paaskoski, Markku Rauhalahti ja Tapani Tasanen.

Konferenssi alkoi keskiviikkoiltana 20.8. Viborgissa. Iltamyöhään pidettiin vielä Pohjoismaiden metsähistorian seurojen ja metsämuseoiden yhteistyöryhmän kokous. Torstaipäivän retkeilyllä

tutustuttiin valtion ensimmäisiin metsänistutuksiin vuodelta 1788, Tanskan Nummiseuran (Hedeselskab) metsityshankkeisiin, tuulensuojaistutuksiin ja metsänomistusrakenteen muutoksiin. Vuoden 1770 tienoilla Tanskassa käynnistettiin isojaon tapainen maanomistusjärjestely. Nykyisin Tanskan noin 0,5 miljoonan hehtaarin metsäalasta yksityiset omistavat 46 % ja yhtiöt 26 %; loput 28 % ovat lähinnä valtion metsiä. Ensimmäinen metsälaki säädettiin Tanskassa jo vuonna 1805.

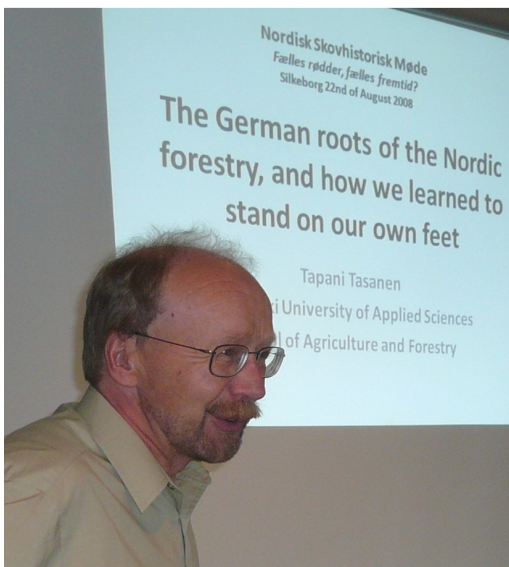
Keskusteluja tanskalaisessa lehtimetsässä.
Kuva Markku Rauhalahti.

Metsää Tanskassa oli 1700-luvun lopulla aiempien vuosisatojen rajujen hakkuiden ja puunkäytön seurauksena alle 5 % maa-alasta. Ensimmäiset havupuuistutukset tehtiin 1760-luvulla, jota ennen ainoa havupuu oli kataja. Puuttomia alueita, ennen muuta nummia, mutta myös hiekkadyynejä alettiin määrätietoisesti metsittää. Työhön kutsuttiin väkeä Etelä-Saksasta. Näitä "nummi-siirtolaisia" oli seuraavien vuosikymmenten aikana tuhansia perheitä. 1700-luvun lopulta metsäala on yli kaksinkertaistunut noin 500.000 hehtaariin eli noin 12 %:iin maa-alasta. Pitkän aikavälin tavoitteena on edelleen kaksinkertaistaa metsäpinta-ala. Luonnontilaisia nummia on rauhoitettuna jäljellä noin 100.000 hehtaaria.

Viborgin lähellä olevan nummensuojelualueen (Kongenshus Mindepark) keskellä on muistolaakso, jossa on satoja nummien metsittäjien muistokiviä. Kuva Markku Rauhalahhti.

Perjantaina 22.8. pidettiin Silkeborgissa seminaari teemalla ”Fælles rødder – fælles fremtid” eli ”Yhteiset juuret – yhteinen tulevaisuus”. Kuultiin viisi alustusta, yksi kustakin maasta. Suomen puolelta esitelmän piti seuramme jäsen, metsähistoriasta väitellyt Tapani Tasanen. Hänen aiheensa oli ”Skandinavian metsätalouden saksalaiset juuret; miten opimme seisomaan omilla jaloillamme”. On ilo kertoa, että Tapanin esitys oli sekä sisällöltään että esitystavaltaan seminaarin paras! Esityksensä päätteeksi Tapani heitti ilmaan kysymyksen: ”Olemmekohan vieläkin täysin oppineet seisomaan omilla jaloillamme?”.

Tapani Tasanen. Kuva Markku Rauhalahhti.

Ilmapäivällä ehdittiin vielä retkeilylle, aiheina mm. kylämaisemien metsityshankkeet. Illaksi tultiin Koldingiin, jossa juhlapäivällisen puheen piti seuramme jäsen, Lyckselen metsämuseon johtaja Maarit Kalela-Brundin.

Lauantaina 23.8. retkeilykohteina olivat viljavien maiden pyökkimetsät ja kulttuuri- paikkojen puistometsät Dybbølin historiallisella Tanskan sodan taistelupaikalla ja Alsín saarella. Haderslevin noin 100 hehtaarin laajuisessa eläinpuistossa ihailtiin mm. kauriita ja komeita saksanhirvitokkia.

Tanskan Metsämuseon johtaja Jette Baagøe ja museoinspehtori Helle Serup olivat valmistaneet erittäin antoisan konferenssiohjelman ja veivät sen läpi tyylikkäästi. Hyviä metsäretkeilyn järjestäjiä on todella muuallakin kuin Suomessa!

Seuraavaksi Norjaan

Yhteistyöryhmän kokouksessa päätettiin, että seuraava pohjoismainen metsähistoriakonferenssi järjestetään elokuun lopulla 2009 Norjassa. Asiasta on toivottavasti lisää kerrottavissa seuraavassa Susikossa. Suomen osallistujakiintiö on kymmenkunta. Kokouksessa asetettiin lisäksi tavoitteeksi koota nettiin luettelo Pohjoismaiden metsämuseoista ja lisätä muutenkin nettilinkkejä.

Meille suomalaisille esitettiin toivomus, että me konferenssi-vuorollamme eli vuonna 2011 järjestäisimme yhteis-pohjoismaisen retkeilyn Kannakselle ja Pietariin. Haaste otettiin vastaan. Keskusteltiin myös mahdollisuudesta järjestää yhteispohjoismainen kiertävä metsähistorianäyttely samaan tapaan kuin pari vuosikymmentä sitten tehtiin näyttely ”Pohjolan vihreä kulta”, joka parin vuoden ajan kiersi eri Pohjoismaissa. Suomesta hankkeessa oli tuolloin

mukana Suomen Metsäyhdistys, kun Lustoa ja seuraamme ei vielä ollut olemassa.

Yhteistyöryhmä koordinoi ja edistää Pohjoismaiden metsähistorian seurojen ja metsämuseoiden yhteistyötä. Ryhmään kuuluu kaksi edustajaa jokaisesta maasta paitsi Islannista yksi. Suomesta siinä ovat Helkamari Nolte Lustosta sekä allekirjoittanut seuramme edustajana ja vuodesta 2002 lähtien myös ryhmän puheenjohtajana.

Markku Rauhalahhti

11.–13.9.2008 Pietari ja Kannas

Onnella ei ole ajatuksia

kirjoitti Edith Södergran 1900-luvun alkupuolella, ehkä Raivolan huvilassaan Kannaksella. A. K. Cajander liikkui 1910-luvun kesäisillä tutkimusmatkoillaan samoissa maisemissa ja kirjoitti vaimolleen Lainalle useita kirjeitä, pyytäen milloin lähettämään vaatearkkua tai tiedottaakseen rahatilanteesta: ”yövytään 30-metrinen kuusten ja mäntyjen juurella, matka on tullut huokeaksi, rahoja en tarvitse.” Kannakselta, sieltä jostain, tulivat myöhemmin myös lukemattomien tuntemattomien sotilaiden viestit kenttäpostina läheisilleen: ”En tiedä, mikä päivä se on ite kullakin viimeinen, mutta Jumalan apuun luottaen toivon kuitenkin, että kaikesta tästä selvitään hyvin ja että elävänä vielä näkisimme toisemme.”

Rajan taakse

Kun uusi raja sodan jälkeen vedettiin, piirtyi sen myötä monta muutakin rajaa: niemiin, notkelmiin, karttoihin, mieleen, kieleen. Näiden rajojen ylitukseen Metsähistorian Seuran opintoretkeläiset lähtevät syyskuisena aamuna 2008.

Yhdessä ylitämme ensimmäisen rajan kunniallisesti Venäjän tulin kautta; tiukassa aakkosjärjestyksessä ja tarkassa jonossa selviämme muodollisuuksista kohtuullisessa ajassa.

Rajan takaa aukenee vuonna 1856 avattu Saimaan kanava. Ennen kanavan avaamista vesisahojen laudat kuljetettiin veneellä ja hevosella kohti Viipuria, ja tiestölle tämä oli suuri rasite. Kanavan laitoja myötäillen saavumme Viipuriin, jossa vesi sotavuosina koitui kokemattoman joukon kohtaloksi: vesi selän takana, vesi ympärillä koitti Viipurin viimeinen päivä puolustuksen murentuessa kesällä 1944.

Kun hotelli Drusban monta haarukkaa ja veistä vaatineesta tukevasta lounaasta on selvitty, matka jatkuu sodan melskeissä syvemmälle Kannaksen maisemiin. Pietarin tien varressa leviävät suuret suot pienine suolampineen. Helmikuussa 1940 lumisella suolla taisteltiin lähes ylivoimaista hyökkääjää vastaan. Taasio-lammelle kaatui kaksi kolmasosaa joukkueen miehistöstä. Nyt mäntykangas on rauhallinen, vain jokunen sienestäjä kuljeskelee katse maahan luotuna. Kertooko maisema hänelle mitään? Täällä asuvat uudet ihmiset, uusi kieli, uusi kulttuuri. Ne eivät kanna jälkiä meistä.

Pietarin probka

Ensimmäinen matkapäivä hiipuu iltaan. Bussi lipuu yhä hiljenevällä tempolla Pietaria kohti, läpi kolossaalisten betoni-lähiöiden ja rapistuneiden puutalojen keskustan ruuhkiin. Pietarissa kilometrit ovat hitaampia kuin Suomessa, ja ruuhkasta johtuen myöhästymme hieman Pietarin valtiollisen metsäteknillisen akatemian vastaanotosta.

Aleksanteri I:n vuonna 1803 perustama akatemia kouluttaa nykyisin 8000 opiskelijaa eri puolilta maailmaa, niin Venäjältä, Aasiasta kuin Euroopastakin. Luvut jatkuvat mahtavina: 9 tiedekuntaa, kirjaston 15 miljoonaa nidettä ja 64 hehtaarin puulajipuisto satoine puu - ja pensaslajeineen tarjoavat hyvän oppimisympäristön. Akatemialla oma myös oma opetus- ja koetila Lisinossa, sekin tsaarin entisiä metsästysalueita.

Pietarin metsäakatemia. Kuva Tuulikki Halla.

Uusin – ja suosituin – opintolinja sisältää maisemansuunnittelua, puutarhan - ja puistonhoitoa. Yhteistyötä akatemia tekee yli rajojen, myös suomalaisten oppilaitosten kanssa. Suomalaiset liittyvät kiinteästi myös akatemian varhaisempiin vaiheisiin: muutamia suomalaisia opiskeli metsänhoitajiksi täällä jo 1850-luvuilla, ja valmistuttuaan he työskentelivät mm. maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksessa.

Aamulla Lisinossa käynnin sijaan ohjelmassa on antoisa kiertoajelu Pietarissa. Bussin ikkunassa piirtyvät niin Katariina Suuren tyttökoulun Smolnan aatelisneidot; Spalernaja-katu 25:n vankila, jossa suomalaiset poliitikot ja jääkärit aikoinaan viruivat; 38–41:ssä sijainnut keisarillinen chevalier-rykmentin tyyssija, jossa Mannerheimkin asteli. Ja

menneen Pietarin kadut vilisemässä suomalaisia: nuohoojia, vossikoita, valimotyöntekijöitä, joiden asumukset aika on pyyhkinyt pois kaupungin kartalta. Sitten ikuisen tulen Mars-kenttä, Paavali I:n linna ja kesäpuisto, jonka vanhoja puita ei hakattu edes Leningradin piirityksen aikana. Vasilin saari, vihreä Talvipalatsi Nevan rantamailla, lisäksi kirkko, taideakatemia, palatsit, ... Pietarin tarjonta on mykistytävä.

Kello viiden kuorma-autot

Pietarin liikennetulpat, probkat, jäävät taakse, loistelas historiallinen keskusta vaihtuu bussin ikkunassa vääjäämättä taas betonitorneiksi ja rapistuviksi puutaloiksi. Sitten tie kapenee; tätä tietä ajettiin ennen ”kuorma-autolla joukkohautaan”. Vuosina 1934–41 päivittäin kello viisi sinivihreät ikkunattomat autot, joiden kylkiin oli maalattu teksti: makkaraa, lihaa, konditoriatuotteita, ajoivat kammottavan lastinsa tänne metsän siimekseen.

Levasovon metsähautausmaan portilla julmaa koneistoa symboloiva patsas rusentaa kaiken inhimillisen. Pienessä metsikössä lepää tuhansia Stalinin vainojen aikana teloitettuja ihmisiä. Täällä rajat ovat joskus kylväneet kuolemaa; kauniiksi ja hyväksi aiottu ihanne onkin jossain ihmisyyden rajavyöhykkeellä saanut hirveän muodon.

Kuva Tuulikki Halla.

Hautausmaalla kulkiessa toivon rajaa on vaikea löytää. Mieleen nousee vain ajatus juutalaisen filosofin Emmanuel Levinasin etiikasta, jossa me kaikki olemme vastuussa toisistamme. Se on raskas ajatus, mutta ehkä sittenkin ainoa oikea. Mitä minä teen nyt, ettei tällaista tapahdu? Mitä pieniä, hyviä, oikeita, rohkeita tekoja – sinulle? Ettei tarvitsisi kirjoittaa paaseihin: ”Tämä merkki on pystytetty muistoksi kaikille suomalaisille, jotka kuljetettiin teuraaksi neuvostovallan aikana.” Ei enää merkkejä kenellekään, milloinkaan?

Venäläistä samppanjaa ja Vakavasti otettavaa salaattia

Illaksi saavumme kaunista rantatietä pitkin Terijoelle. Kun illallisella tarjotaan vakavasti otettavaa salaattia ja kuohuviinikin hieman virtaa ennen ja jälkeen, kukaan voi olla hilpeytymättä. Teemme pienen iltakävelyn Terijoen osin jo markkinahengen kadottamille rantahiekoille. Terijoki, tuo parantoloiden luvattu tyyssija, luo meillekin välittömästi uuden identiteetin. Kaksi venäläistä naista naapurihotellista kävelee rantapolulla vastaan ja mietiskelee ääneen, kuinka ”iso ryhmä toisesta parantolasta” on myös nauttimassa syksyisestä illasta.

Täällä niitä lehtikuusia humisee

Aamulla suuntaamme kohti Lintulan, Raivolan, kuulua lehtikuusikkoa. Venäläisestä palvelusta voi olla montaa mieltä, mutta siinä vaiheessa, kun kaiken maailman viinaksilla varustettu ”kauppa-auto” ajaa meitä takaa, kiilaa tien reunaan, ja lupaa pistää putiikin pystyyn lehtikuusikossa, on uskottava, että tällaiseen Suomessa ei kyetä.

Lintulan lehtikuusikko perustettiin laivanrakennuksen tarpeisiin vuonna 1738, kun Venäjällä laivanrakennusmetsien asiantuntijana toiminut metsän-

hoitaja F. G. Fockel löysi lehtikuusen kasvatukselle soveliaan paikan Lintulanjoen varresta. Tuolloin kylvettyjä ja istutettuja puita ei laivanrakennukseen juuri käytetty, sillä puulaivojen aika väistyi ennen kuin rungot olivat rakennusmitassa – lukuun ottamatta niitä 30 runkoa, jotka toimitettiin vuonna 1996 Pietarin laivaston 300-vuotisjuhliin. Nykyisin lehtikuusikko kuuluu UNESCO:n maailmanperintöluetteloon. Kohotellesamme matkamaljoja näiden yli 40-metrinen puuvanhusten juurella, on pakko sanoa, että vaikka Volter Kilven Alastalon salissa -teoksessa kehutaan Kurun korpien ja manterien mastopuita, niin täällä ne vasta puut ovat!

Paluumatka Viipuriin sujuu liikenneonnettomuuden aiheuttamassa ruuhkassa. Yhtäkkiä kahden kaistan sijaan autoja onkin monta kaistallista. Venäläisessä ruuhkamatematiikassa vivahtaa antiikin filosofi Parmenideen ykseyden ajatus: Parmenideen kuuluisa nuoli ei koskaan saavuta juoksijaa, ja Venäjällä matka pitenee, vaikka mennään eteenpäin. Autojen suikkiessa eteen, sivulle ja taakse, on aikaa katsella tienvarren metsissä näkyvää sienestäjäruuhkaa.

Retkeläiset Raivolan lehtikuusikon portilla.
Kuva Markku Rauhalahti.

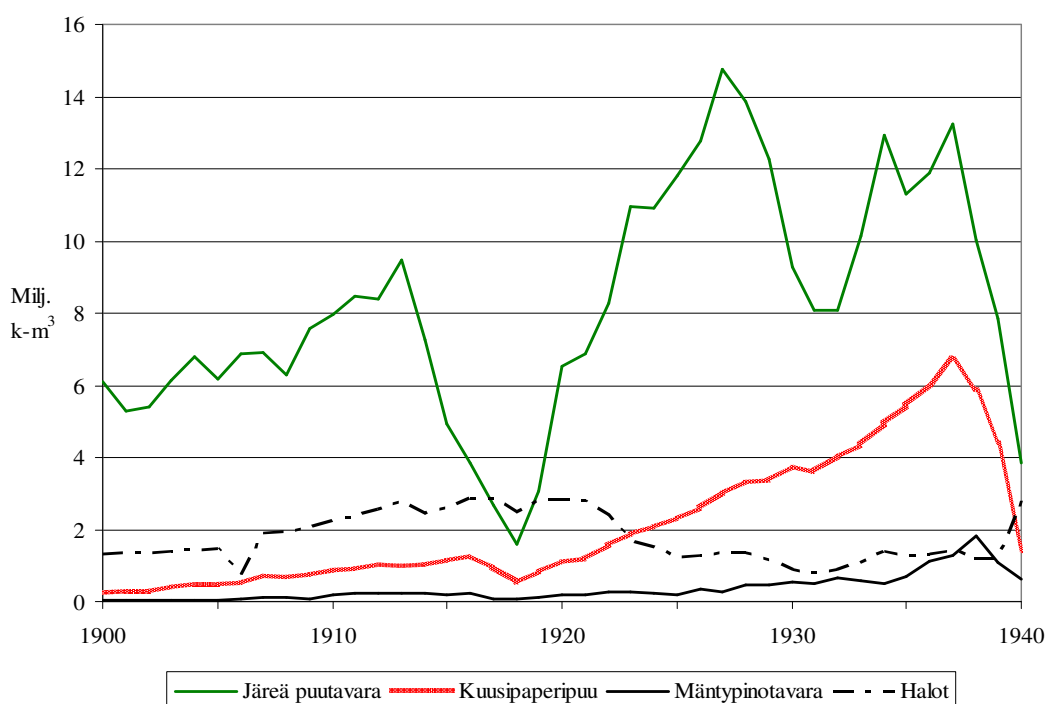
sellisen alhaiset maailmansotien (1914–1918 ja 1939–1945) aikoina. 1930-luvun alussa maailmantaloutta koetellut pula-aika kuritti erityisesti sahateollisuutta. Järeän puun käytöstä poiketen kuusipaperipuun ja mäntypinotavaran käyttömäärät nousivat melko tasaisesti, mikä oli seurausta hioke- ja selluloosateollisuuden raakapuutarpeen kasvusta.

Puukauppa, kuten muukin kaupankäynti perustuu siihen, että ostaja tarvitsee myyjän hallussa olevaa tuotetta. Metsäteollisuuden toiminnan kannalta ongelmallista oli se, että Etelä-Suomessa lähes $\frac{3}{4}$ yksityismetsistä oli yksityismetsänomistajien hallussa. Maailmansotien välisenä aikana lähes kaikki yksityismetsänomistajat olivat pienviljelijöitä tai talollisia, jolloin metsä- ja maatalous liittyivät kiinteästi toisiinsa. Puukaupan kannalta tilannetta vaikeutti myös se, että metsäteollisuuden raakapuun tarve kasvoi samanaikaisesti kun yksityismetsät jakautuivat yhä useampiin pieniin metsälöihin mm. torpparivapautuksen, asutustoiminnan ja perinnönjakojen seurauksena. Vuonna 1929 yksityismetsälöitä oli noin 230 000 ja metsälöiden keskimääräinen koko oli 45 hehtaaria.

Pelaajat – myyjien joukkue

Puukauppamarkkinoilla toimineita ja sinne tulleita uusia yksityismetsänomistajia auttoivat useat eri organisaatiot. Metsänhoitoyhdistyksiä perustettiin erityisesti 1930-luvun pulan jälkeen, kun valtio ryhtyi tukemaan niiden toimintaa taloudellisesti. Vuonna 1929 suomenkielisiä metsänhoitoyhdistyksiä toimi noin 80 ja jäseniä niissä oli noin 4000. Ennen toista maailmansotaa metsänhoitoyhdistyksiä oli jo noin 270 ja jäseniä lähes 30 000. Aina 1950-luvulle saakka metsänhoitoyhdistysten toiminta ja niiden jäsenyys perustuivat metsänomistajien vapaaehtoisuuteen.

Maataloustuottajain Keskusliitto otti yksityismetsänomistajien tukemisen toimintaansa mukaan vasta 1920-luvun lopulla. MTK oli 1930-luvulla erittäin aktiivinen Suomen Puunjalostusteollisuuden Keskusliiton suuntaan ja pyrki sopimaan puun valtakunnallisesta hintatasosta ja puunhankintamääristä. MTK ei näissä pyrkimyksissään onnistunut ennen toista maailmansotaa.

Metsäliiton toiminta alkoi vuonna 1932 MTK:n yhteydessä, mistä se irrotettiin itsenäiseksi parin toimintavuoden jälkeen. Metsäliiton tavoite oli kantohinnan nostaminen, mihin pyrittiin viemällä pieniläpimittaista havupuuta (kuusi-paperipuuta ja mäntyprosia) ulkomaille. Metsänomistajien etua tavoitteli myös Metsänomistajain Metsäkeskus, joka oli metsänomistajien omistamien likeyritysten, lähinnä sahojen, yhteenliittymä. Metsäkeskuksen tavoitteena oli taata metsänomistajille mahdollisimman hyvä kantohinta jalostamalla itse yksityismetsänomistajien puuta.

Pelaajat – ostajien joukkue

Metsäteollisuus tarvitsi järeää puuta sahoille, joiden lukumäärä vaihteli 300 ja 600 välillä suhdanteista riippuen. Maailmansotien välisenä aikana puuhiomoita oli 45–50 ja selluloosa-tehtaita enimmillään lähes 40. Selluloosatehtaista 2/3 oli kuusipaperipuuta käyttäneitä sulfiittitehtaita. Puukaupan kentällä oli kuhinaa, sillä metsäteollisuusyrityksiä oli puunostossa huomattavasti enemmän kuin nykyisin.

Ostajien suuri lukumäärä, kasvava raaka-puuntarve, metsänomistuksen pirstoutuminen ja yksityismetsätalouden neuvontajärjestöjen kasvava aktiivisuus loivat oivallisen pohjan metsäteollisuuden puunhankintayhteistyölle. Metsäteollisuus yritti vähentää ostokilpailua sopimalla ostohinnoista ja -alueista. Parhaiten yhteistyö onnistui kuusipaperipuun kohdalla, jossa Kuusipaperipuuyhdistys perustettiin vuonna 1927. Sen ensisijaisena tavoitteena oli vähentää kuusipaperipuun vientiä, mutta hyvin pian yhdistyksen toiminnassa korostui hintayhteistyö. Tukkien hankinnassa yhteistyö ei onnistunut yhtä hyvin, mikä oli seurausta ostajien suuremmasta lukumäärästä ja erityisesti pienten sahojen jäämisestä sopimusten ulkopuolelle. Lisäksi saha-teollisuudessa raaka-aineen laatuero vaikuttivat merkittävämmiin lopputuotteen

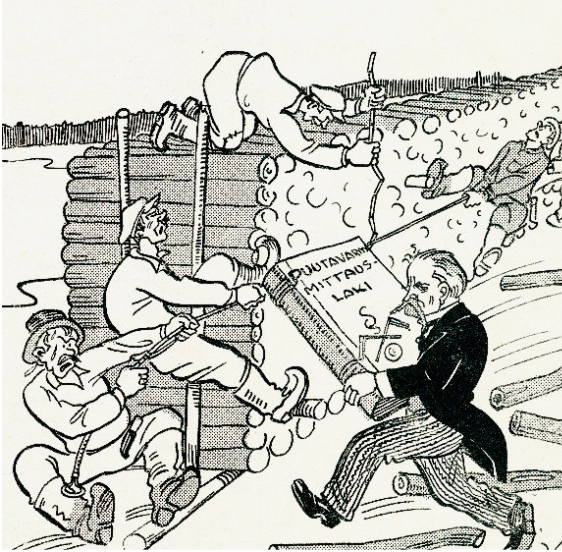
laatuun ja siten myös myyntihintaan kuin hiokkeen ja selluloosan kohdalla. Kaiken kaikkien metsäteollisuuden ostorenkait ja ostoyhteistyö noudattivat maantapaa, jossa kaupan eri osapuolet solmivat kartelleja. Menettely oli aikakaudella yleistä ja täysin laillista.

Pelaajat – tuomarit ja tarkkailijat

Yksityismetsien käyttöä valvoivat vuoden 1928 saakka lääninmetsälautakunnat, joiden rinnalla neuvontavastuu oli jaettu Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion, Pellervo-Seuran ja maanviljelys- ja talousseurojen kesken. Vuoden 1928 yksityismetsälaki muutti kokonaisuutta merkittävästi. Lain myötä perustetut metsänhoitolautakunnat vastasivat sekä neuvonnasta että lainvalvonnasta. Metsänhoitolautakuntien toimintaa valvoi Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapion pohjalta perustettu Keskusmetsäseura Tapio. Ylintä yksityismetsätalouden valvonta- ja päätösvaltaa käyttivät Metsähallitus, maatalousministeriö ja eduskunta.

Säännöt – muutokset leimauksessa ja mittauksessa

Puukaupan säännöissä suurin muutos tapahtui puuston leimauksessa ja puutavaran mittauksessa. Leimaus puukaupan yhteydessä yleistyi. Merkittävintä oli myyjien edustajien tekemien leimausten määrän kasvu, jolloin metsänomistajalla oli puukauppaneuvottelun alkaessa tiedossaan puumäärä ja arvio sen hinnasta. Yksityismetsänomistajien neuvontaorganisaatiot painottivat ennen kaupan solmimista tehdyn leimauksen tärkeyttä ja erityisesti, että oli leimaajana käytettävä metsänhoitoyhdistyksen tai -lautakunnan koulutettua metsäammattimies. Vierasta miestä, mikä tarkoittaa ostajan leimaajaa, ei metsään ollut syytä päästää.

Toinen merkittävä muutos oli puutavaramittauslain voimaantulo vuoden 1939 alussa. Laki määrittäi miten puut oli mitattava, kielsi ylittämisen ja kurssauksen sekä loi osapuolista riippumattoman virallisten mittaajien järjestelmän. Aarno Liuksialan kuvassa vuodelta 1938 presidentti Kyösti Kallio kantaa lakia tuskastuneen näköisten metsänomistajien avuksi. Mittanauhaa kiristävät metsäteollisuuden ostajat vierittävät propseja presidentin jalkoihin, sillä metsäteollisuus ei lakia tarvinnut eikä halunnut.

Vierasta ja tuttua – kiehtova aikakausi

Maailmansotien välisen ajan puukaupasta löytyy monia samoja piirteitä kuin tämän päivän puukaupasta. Moni asia on ennallaan, mutta myös monta yksityiskohtaa on muuttunut. Vanhojen puukauppataapojen ja metsätalouden historian tuntemus on tärkeää, sillä se avaa tämän päivän metsätaloudesta uusia näkymiä. Tapahtumat, käytänteet ja säännöt saavat selityksiä, kun niiden taustalla olevan historian tuntee.

Kokonaisuudessaan Suomen itsenäisyyden kaksi ensimmäistä vuosikymmentä ovat kiehtova aikakausi, jonka historiaan kannattaa tutustua.

Jaana Laine

Esitelmä Pietarin retkeilyllä

11.–13.9.2008

Marie Hackman (1776–1865)
– aikansa johtava liikemies

Johan Friedrich Hackman (1755–1807) **perustaa kauppahuoneen Viipuriin**

Vuonna 1777 nuori kauppias J. Fr. Hackman saapui Bremenin vapaakaupungista Wiipuriin luodakseen siellä onnensa ja uransa. Tietomme hänen ensi ajoistaan uudessa kotikaupungissaan supistuvat kuitenkin vain muutamiin tullikirjojen mainintoihin. Tiedämme, että esimerkiksi vuonna 1790 hän oli konttoristina jo tuolloin konkurssikypsässä Dykanderin kauppahuoneessa. Samana vuonna hän kirjoittautui Wiipurin kauppiaskiltaan ja perusti oman kauppahuoneen.

Ensimmäiset liiketoimet olivat Savossa riehuvan ns. Kustaan sodan (1788–1790) vaatimia hankintoja. Hackman mm. hankki velaksi runsaasti ranskalaista paloviinaa, jolla oli hyvä menekki. Myöhemmin kauppahuoneen valikoimiin ilmestyi mm. sokeria, sikuria, ja ”ruotsinsilliä”. Vuonna 1796 Hackman oli jo Wiipurin johtavia puutavaramiehiä: hänen liikkeensä myi ulkomaille yli 20 000 tölttiä sahattuja lankkuja vuodessa.

Vuonna 1796 Venäjänmaan hallitsija Katariina II kuitenkin kuoli ja hänen poikansa – jos nyt ei hullu niin suunnattoman omituinen – Paavali I nousi valtaistuimelle. Erilaisia ukaaseja ja ”sapiskoja” annettiin Pietarista lähes joka viikko. Niinpä puutavaran vienti ulkomaille ja kaikki metsänhakkuut kiellettiin (aatelisten tiloja lukuun ottamatta) vuonna 1798, jotta valtakunna metsävarat säästyisivät. Paavali tosin tukehdutettiin hengiltä kolme vuotta myöhemmin ja hänen pojastaan Aleksanterista tuli

keisari, mutta metsien hakkuukiello säilyi ennallaan. Tämä pakotti Hackmanin uhkarohkeaan yritykseen: hän hakkautti rajantakaisia Savon metsiä, sahautti ne, tuotatti lankut talvisaikaan rahtikyydillä Wiipuriin ja laivautti ne ulkomaille. Kauppahuone säilyi hengissä, mutta sen menestys ei ollut mitenkään loistava.

Marie Hackman, o.s. Laube (1776–1865), nuori morsian ja perheenäiti

Vuonna 1799 Johan Friedrich Hackman solmi avioliiton itseään kaksikymmentä vuotta nuoremman Marie Lauben kanssa. Marien isä, J. E. Laube kuului Wiipurin vaikutusvaltaisimpaan saksalaiseen porvaristoon. Hän mm. toimi kaupungin raatimiehenä ja sai myöhemmin kollegineuvoksen arvon. Kun Marie Hackmanin molemmat vanhemmat kuolivat pian häiden jälkeen Wiipurissa tuolloin riehuneeseen influenssa-epidemiaan, Hackmanin nuori pariskunta huomasi yllättäen omistavansa kokonaisen kivitalon kaupungin hienoimmassa osassa, Linnoituksessa eli Festungissa, suuren Herttualan kartanon ja siellä toimivan sikuritehtaan ja köydenpunomon sekä useita sahaosuuksia Savon sisäosissa.

Vaikka kauppahuone menestyi kohtuullisen hyvin, Johan Hackmanin itsensä terveys oli horjuva. Reumatismi ja kihti pitivät hänet vuoteessa pitkiä aikoja. Vuonna 1807 hän kuoli salaperäisesti: hän oli rattaillaan matkalla Herttualaan, mutta hevonen löydettiin Ykspäänjoen sillalta hylättynä ja hukkuneen kauppiaan ruumis naarattiin joen pohjalta. Oliko kyse onnettomuudesta, itsemurhasta tai peräti taposta, on vieläkin ratkaisematta.

Marie Hackmanille, kahden pikkupojan äidille, isku oli luonnollisesti kova, mutta hän jatkoi miehensä kauppahuoneen toimintaa. Napoleonin eurooppalaisten sotien vuoksi puutavaran vienti loppui kuitenkin kokonaan, ja ainoastaan

Herttualan sikuritehdas jatkoi toimintaansa ja tuotti rahaa. Vasta kun rauha koitti vuonna 1815, kansainvälinen kauppa elpyi ja Hackmanin kauppahuone pystyi uudelleen solmimaan välillä jo katkenneet ulkomaiset kauppasuhteet. Kun Vanhan Suomen metsänhakkuun rajoitukset vielä poistettiin kaksi vuotta myöhemmin, Wiipurin puutavaran vienti kasvoi nopeasti. Olihan koko Itä-Suomi nyt avoinna raaka-aineen hankinnalle – samaa valtiota kun oltiin.

Entisaikojen Wiipuri – maamme kansainvälisin kaupunki

Vanhan Suomen pääkaupunki Wiipuri oli meidän oloissamme hämmästyttävän kansainvälinen kaupunki. Varakas porvaristo, joka asui pääasiassa Linnoituksessa, puhui äidinkielenään saksaa, mutta osasi myös suomea; venäläiset kauppiat puolestaan venättä ja vähän suomea. Pikkuhiljaa hovi-oikeuden ja hallinnon piirissä lisääntyi ruotsinkielisten virkamiesten luku, ja olipa ranskan kielen taitajakin melkoinen joukko. Suomea puhui äidinkielenään taaja palvelijoiden, kuskien, työmiesten yms. joukko ja kaupungin ympäristö oli aivan suomenkielistä. Niinpä Marie Hackmanin äidinkieli oli saksa ja kauppahuoneen virallinen kieli oli 1800-luvun lopulle asti samoin saksa. Hackmanin pojat kävivät kaupungin saksalaista koulua, olihan se lajissaan selvästi paras ainakin 1840-luvulle saakka.

Wiipurilaiset katsoivat ennen kaikkea Pietariin ja he vierastivat ruotsinkielistä virkamiehistöä, joka edusti heille tuntematonta kulttuuria. Niinpä Wiipurista tuli heräävän suomen kielen vahvimpia tukikohtia. Wiipurin suomalaisen kirjallisuuden seura oli yksi maamme vireimpiä julkaisijoita ja kun suomenkielistä virkasanastoa luotiin, juuri wiipurilaiset antoivat sille vahvan panoksensa. Myös Marie Hackman tuki ponnisteluja suomen kielen aseman

parantamiseksi, vaikka hän ei itse koskaan oppinut tätä kieltä kunnolla. Metsätyönjohtajien ja tukkiasioitsijoiden kanssa piti kuitenkin käyttää suomen kieltä, vaikkapa saksan ja venäjän kielellä höystäen.

Kuvaava esimerkki Vanhan Suomen sivistyneistön asenteista nähtiin, kun J. L. Runeberg julkaisi muualla Suomessa suurta innostusta herättäneen runokokoelmansa ”Fändrik Ståhls sägner” (Vänrikki Stoolin tarinat) ensimmäisen osan vuonna 1848. Runoitan oli kirjoitettu ruotsiksi, wiipurilaisille vieraalla kielellä, ja siinä kerrottiin sellaisista sankareista, jotka edustivat vanhoille wiipurilaisille vihollisia. Heidän omia sankareitaan olivat olleet kenraalit Rajeovski, Barclay de Tolly ja von Buxhoevden, eivätkä suinkaan sellaiset ruotsalaiset kuin von Döbeln tai Sandels. Vänrikki Stoolin tarinoiden vastaanotto olikin Wiipurissa melko nuiva ja runojen suomentamiseen pyrittiin koko ajan.

Kauppahuone Hackman & co:n johtaja

Marie Hackman oli aloittanut uransa liikenaisena toimimalla ”J. F. Hackmans Witwe” -nimiseksi muuttuneen vaatimattoman liikkeen johtajana. Vuonna 1816 kauppahuoneen nimeksi vaihtui ”Hackman & co”, missä tämä ”co” merkitsi liikkeen uskollista työntekijää Georg Augspurgia. Yhdessä nämä kaksi, Marie ja Georg, johtivat jatkuvasti kasvavaa liikettä. Jo vuonna 1816 hankittiin ensimmäinen oma laiva ”Voltaire”, joka kuitenkin pian sai uuden nimen ”Grossfurst Aleksander”, ja sitä seurasi useita muita. Myös kauppaliikkeen omistamien sahojen luku kasvoi 1820-luvun vaikean laman jälkeen tasaisesti.

Vuonna 1829 kauppahuoneen käytännön johto siirtyi Marie Hackmanin pojalle Johan Friedrich nuoremmalle (1801–1879) sekä osakkaaksi nousseelle Paul Wahlille (1797–1872). Äiti Marie piti

kuitenkin langat yhä edelleen käsissään ja kaikki tärkeät päätökset kulkivat hänen kauttaan. Hackman & co oli 1830-luvulla jo Wiipurin suurin ja koko Suomen neljänneksi suurin laivanvarustaja. Hackman & co oli myös Marie Hackmanin aikana Suomen suurin puutavaran viejä. Tämä sektori kasvoi selvästi Saimaan kanavan valmistuttua 1850-luvulla ja se teki Hackmanin kauppahuoneesta yhden Suomen suurimmista yrityksistä.

Vuonna 1849 Paul Wahl luopui osakkuudesta ja perusti oman firman ja pian Johan Friedrich ulotti aktiviteettinsa laajemmille vesille. Hän mm. perusti yhdessä C. H. Ahlqvistin kanssa ensimmäisen höyrysahan Kotkaan, oli Töölön sokeritehtaan pääosakas ja Helsingin sekä Wiipurin kaasulaitoksen perustajia. Ansioistaan hänelle myönnettiin vuonna 1840 kauppaneuvoksen arvo ja hänet korotettiin myöhemmin (1874) aatelissäättyyn.

Marie Hackman ihmisenä

Hackmanin historiikin kirjoittaja Örnulf Tigerstedt kuvaili kauppahuoneen johtajaksi tullutta Marie Hackmania ilmeisen sattuvasti: *”Koko hänen olemukseensa oli tullut jotain torjuvaa ja kovaa, hänen sanansa putoilivat lyhyinä ja täsmällisinä, eikä ollut monta sellaista, jotka kestivät hänen suurten tummien silmiensä salaman, milloin hänellä oli asiaa suuttua... Hänen käsialansa pysyi aina huonona, monesti sitä on miltei yhtä mahdoton lukea kuin lääkärinreseptejä, mutta siinä tuntuu aina se intohimoinen temperamentti ja se raju energia, joka piili hänen itseensä sulkeutuneen ja järkevän asiallisen esiintymisen takana. Sisällöltään hänen kirjeensä sen sijaan ovat täsmällisen selvyyden, illuusioista vapaan realismin ja hillityn harkinnan malliesimerkkejä. Muutamalla nopealla ja varmalla vedolla piirretään kuva tilanteesta. Arvostelu langetetaan*

jonka käyttöä hän myös selittää kirjas-
saan kiitettävästi.

Haastatteluaineiston käyttö muutosten
selittämisessä sisältää omat ongelmansa.
Tervon käyttämän haastatteluaineiston
kohdalla on syytä kysyä, keiden näke-
myksiä ja kokemuksia metsätyön murrok-
sesta haastattelut ja niihin perustuva ana-
lyysi edustavat. Tervo toteaaakin, että
haastatteluaineisto kertoo metsäalalle
jääneiden selviytyjien tarinan. Aineistosta
puuttuvat niiden henkilöiden kokemukset,
jotka poistuivat metsäalan töistä metsä-
talouden murrosten seurauksena. Heihin
metsätalouden sosiaalinen kestävyys tai
sen kestämyttömyys kolahti rajuimmin.

Eri metsäammattilaisryhmistä Tervo
keskittyy metsätyöntekijöiden eli metsu-
reiden lisäksi metsäkoneenkuljettajien ja
metsäkoneyrittäjien työn muutoksen
selittämiseen. Harmittavasti metsäalan
ammattirakenteen ja hierarkian epäselvä
käsittely vaikeuttaa tekstin ymmärtämistä.
Lukijan on vaikea hahmottaa, minkä
ammattiryhmän jäsenestä kulloinkin
puhutaan. Metsätoimihenkilöiden ja
metsänhoitajien kokemusten kuvaus jää
metsureiden, metsäkoneenkuljettajien ja
metsäkoneyrittäjien jalkoihin. Esityksen
haparoivasta otteesta huolimatta tutki-
muksen kokonaisteema liittyi kaikkiin
metsäammattilaisiin. Haastatteluista työn-
johtoon sijoittuivat noin 40 %, metsätyön-
tekijöihin hieman yli 20 % ja metsä-
koneenkuljettajiin ja -koneyrittäjiin hieman
alle 20 %. Loput haastatellut edustivat
muuta työntekijäryhmiä, kuten toimisto-
työntekijöitä ja kämpppäemäntiä. Eri
ammattiryhmien näkyvyyttä olisi edistä-
nyt, mikäli tekstin yhteydessä olleisiin
haastattelusignumeihin olisi merkitty
syntymävuoden lisäksi haastatellun
edustama metsäammattiryhmä.

Harmittavasti lähdeluettelosta puuttuu
käytettyjen haastatteluiden yksilöinti.
Tutkimuksen vertailtavuutta muihin
samaa haastatteluaineistoa käyttäviin

tutkimuksiin olisi helpottanut, jos kirjan
lopussa olisi lueteltu käytettyjen haastat-
teluiden signumit. Kyseiseen Metsä-
ammattilaiset metsätalouden murrok-
sesta -haastatteluaineistoon on tällä
hetkellä myönnetty yli 30 tutkimuslupaa.

Tervon väitöskirjan yksi hallitsevin
teoreettinen lähtökohta on kokemuk-
sellisten sukupolvien ymmärtäminen.
Tervo löytää metsäammattilaisten
haastatteluista kolme kokemuksellista
sukupolvea: 1) varhainen metsätyö-
sukupolvi (synt. v. 1910→),
2) metsätyön koneellistumisen kokenut
sukupolvi (synt. v. 1930→) ja
3) metsätyön tietoteknologian murroksen
kokenut sukupolvi (synt.v. 1950→).

Kokemuksellisista sukupolvista
ensimmäistä leimaa raskas metsätyö
ilman koneiden merkittävää apua. He
elivät maatalousyhteiskunnassa ja
osallistuivat työllään kansallisen hyvin-
voinnin rakentamiseen. Työ muodostui
elämän keskeiseksi tehtäväksi, jolla
turvattiin perheen toimeentulo.

Toisen kokemuksellisen sukupolven
aktiivinen työelämä asettuu metsätyön
nopean ja rajun teknologisen koneel-
listuminen aikaan. Ympäröivä yhteiskunta
teollistuu ja maaseudun merkitys koko-
naistaloudessa supistuu. Metsä-
ammattilaiset ovat osaltaan luomassa
hyvinvointivaltiota, missä metsän
taloudelliset arvot korostuvat.

Kolmannen ryhmän muodostanut suku-
polvi kohtasi tietoteknologian kehityksen
lisäksi uuden voiman, joka rajusti ja
nopeasti haastoi metsäammattilaisten
asiantuntijuuden. Sukupolven koke-
muksiin liittyvät luonnonsuojelun lisäksi
metsän ekologisen ja sosiaalisen arvon
nousu taloudellisten arvojen rinnalle ja
osittain jopa ohitse. Metsäammattilaisten
metsään suuntautuva katse havaitsee tai
ohjataan havaitsemaan metsän
moniarvoisuus.

Metsätyön sosiaalisen kestävyys tarkastelussa Tervo toteaa erityisesti metsäkoneyrittäjien ja -koneenkuljettajien työssä työhyvinvointiin liittyviä epäkohtia. Koneellista puunkorjuuta tekevien työpäivät ovat usein pitkiä ja urakkaluonteista työtä tehdään yksin. Metsäteollisuuden kanssa sopimuksia tekevät metsäkoneyrittäjät kokevat asemansa neuvottelutilanteissa heikoksi ja joutuvat sopeutamaan oman yritystoimintansa metsäteollisuuden asettamien ehtojen varaan. Tässä mielessä metsäkoneyrittäjien asema muistuttaa hämmästyttävän läheisesti metsätyöntekijöiden neuvotteluasemaa vielä 1950-luvulla. Tuolloin metsätyömiehet muodostivat sekalaisen ja heikosti järjestäytyneen ammattiryhmän, jonka työehdot ja palkat metsäteollisuus pitkälti saneli.

Kokonaisuudessaan Tervon kirja on hyvin ja lukijan kannalta miellyttävästi kirjoitettu. Kirjan rakenteessa huomio kiinnittyy siihen, että noin puolet kirjan laajuudesta käytetään tutkimuskysymysten, lähestymistapojen, teorioiden ja aineistojen esittelyyn. Mikäli kirjan otsikon ”Metsän hiljaiset” perusteella on aloittanut lukemisen tavoitteenaan saada selvyys metsätyön rakennemurroksesta, täytyy sitkeästi jatkaa lukemista laajan alkujakson ylitse. Toinen asia sitten on, keitä näillä metsän hiljaisilla tarkoitetaan? Kaikkia metsäammattilaisia vai jotain kokemuksellista metsäammattilaissukupolvea erityisesti?

Tervon väitöskirjan ehdoton vahvuus on käytettyjen teoreettisten lähestymistapojen selkeä ja havainnollinen esittäminen. Kirja on innoittava lukukokemus niille, jotka haluavat lukea hyvän tutkimuksen kokemuksellisten sukupolvien tai elämänkertatutkimuksen soveltamisesta haastateluaineistojen analyysiin.

VTT Jaana Laine
jaana.laine@helsinki.fi

Huomaathan, että Katja Tervon Metsän hiljaiset -kirjan tarjous on tämän Susikon liitteenä ja voimassa 12.12.2008 asti!

Pokasahasta satelliittiin – jatkoa metsälauluprojektille

Viiden pohjoiskarjalaisen lauluveikon muodostama ryhmä MetsäTyypit on tehnyt metsä- ja uittolauluja sisältävän cd:n. ”Pokasahasta satelliittiin” on kolmas Metsähistorian Seuran ja Luston metsälauluprojektin pohjalle tehty levy. Yksi ”metsätyypeistä” on lauluprojektissakin toiminut mti Olavi Piiparinen.

Pokasahasta satelliittiin sisältää 13 laulua ja sävelmää, pääosin seuramme Ja pokasaha soi -kirjan lauluista. Mukana ovat esimerkiksi tutut Pieni jätkä ja Kaksi vanhaa tukkijätkää sekä muutama tavalliselle musiikin kuluttajalle tuntematonkin kappale. Levyn kappaleet on varustettu lyhyillä taustaselostuksilla, jotka ovat ytimekkäitä tietoiskuja metsähistoriasta sekä savotan ja uiton töistä. Osa kappaleista, kuten Pielisellä ennen ja nyt sekä Vihreän kullan rahtaat, kertoo kehityksestä hartiastyöstä konetyöhön.

Musiikin levyyn ovat sovittaneet Tapio Nordgren ja Mika Tarkkonen. Säestäjänä on Mika Tarkkosen yhtye. Levyn lauluryhmässä esiintyvät Tapio Nordgren, Olavi Piiparinen, Mikko Tanskanen, Mika

Tarkkonen ja Ilkka Vesala. Pari kappaletta laulaa viihdetaitelija Erkki Räsänen. Seuramme ja Luston laulu-projekti on näin saanut laadukasta jatkoa.

Pokasahasta satelliittiin -cd on saatavissa mm. Olavi Piipariselta, 050 3706 234 ja Luston Puodista, (015) 345 100; lusto@lusto.fi. Hinta 12,- + postikulut. Suosittelen.

Markku Rauhalahti

Uusia julkaisuja

Ahvenisto, Inkeri 2008, Tehdas yhdistää ja erottaa Verlassa 1880-luvulta 1960-luvulle. – Bibliotheca Historica 118. SKS: Helsinki.

Borg, Pekka (2008), Herättäjät, tulenkantajat ja muutoksentehtäjät. Luonnonsuojelun voimahahmot Suomessa. Pilot-kustannus: Tampere.

Borg, Pekka 2008, Monimuotoisuuden aika. Luonnonnähtävyyksistä naturaani. – Helsingin yliopiston metsäekologian laitoksen julkaisuja 38. Helsingin yliopiston metsäekologian laitos: Helsinki.

Ekman, Johannes 2008, Skogen i vårt inre. Utmark och frihetsdröm. Carlsson: Stockholm.

Ekman, Kerstin 2008, Herrarna i skogen. Bonniers: Stockholm.

Haapanen, Reija & Hujala, Teppo & Poso, Simo 2008, Telluksen Taksaattori: Ylijohtaja, Professori Arne Nyyssönen. Metsävarojen käytön laitos Taksaattoriklubi. – Metsävarojen käytön laitoksen julkaisuja 42. 2. uudistettu painos. <http://hdl.handle.net/1975/7750>

Hakamies, Pekka et al. 2008, Savo ja sen kansa. Savon säätiö ja SKS.

Halonen, Tero 2008, Maasta ja puusta pidemmälle. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan historia. I osa: Hyödyn aikakaudesta vuoteen 1945.

Hintikka, T. J. 2008 (1941), Visakoivuista ja niiden anatomiasta. (saksankielinen tiivistelmä). Cityoffset, KopioNiini oy: Tampere.

Kaartinen, Aarno & Malinen, Leo 2008, Lumivaaran yhteismetsäkirja. Etelä-Suomen Lumivaaralaiset. Lumivaara Seura: Alavus.

Linna, Martti (2008), Metsänhoitoa Suomen Karjalan kannaksella. Kannaksen metsät ja niiden hoitajat 1800-luvulta vuoteen 1939. Kustannus HD: Loimaa.

Lounaja, Heikki 2008, Savottojen savut. Toim. Aimo Lounaja. Myllylahti Oy.

Lähde. Historiatieteellinen aikakauskirja 2008. Ympäristö.

Metsien ja muistojen koneet. Vuosilusto 7 / 2008. Lusto & Metsähistorian Seura: Punkaharju.

Mäkinen, Hanna 2008, Lapin metsien mahdollisuudet. Puunjalostusteollisuus ja keskustelu Pohjois-Suomen suurista metsähakkuista vuosina 1951–1957. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta, Yhteiskuntahistorian laitos, Poliittinen historia. Helsingin yliopisto: Helsinki.

Nummila, Kari (toim.) 2008, Metsämaan miehet metsällä. Metsämaan metsästysseura ry 1948–2008. Metsämaan metsästysseura: Loimaa.

Ojanen, Paavo et al. 2008, Kultakäkösen. Matka eteläisen Karjalan luontoon ja kulttuuriin.

Paaskoski, Leena 2008, Herrana metsässä. Kansatieteellinen tutkimus metsänhoitajuudesta. – Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1170, Tiede, SKS: Helsinki.

Pölkki, Voitto 2008, Venäjän puu.
Puutulvasta puutulleihin. Voitto Pölkki:
Imatra.

Rissanen, Antti (toim.) 2008, 75 vuotta puukauppa- ja metsäneuvontaa. Metsänhoitoyhdistys Keski-Uusimaan historiikki. Metsänhoitoyhdistys Keski-Uusimaa; Jokela.

Sihvonen, Sirkka-Liisa 2008,
Vääräkosken kartonkitehdas. Sata vuotta
ähtäriläistä pahvia. Länsi-Suomen
ympäristökeskus: Vaasa.

Sippola, Jukka 2008, Suomalainen puurakentaminen. Puurakentamisen historiaa eri aikoina. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Metsävarojen käytön laitos, Puuteknologia. Helsingin yliopisto: Helsinki.

Telkänranta, Helena (päätoim.) 2008, Laulujoutsenen perintö. Suomalaisen ympäristöliikkeen taival.

Tervo, Katja 2008, Metsän hiljaiset.
Metsätyön rakennemurrosten kolme
sukupolvea.
– Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia 1077. SKS: Helsinki.

Virtanen, Pekka & Kietäväinen, Asta (2008), *Kunnailta salomaille. Metsät asutustilallisten elämässä. Metsäkustannus: Helsinki.*

Väre, Henry & Koponen, Aune & Hämet-Ahti, Leena & Hagman, Max & Raisio, Juha (toim.). 2008, Puiden jäljillä. 400 vuotta dendrologian historiaa. Dendrologian seura: Helsinki.

Wallenius, Tuomo 2008, Menneet metsäpalot Kalevan kankailla. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja sarja A 176. Metsähallitus: Ivalo.

Wirilander, Hannele 2008, Uudistuksiin heräävä Savo 1870–1918. Savon historia IV. Savon säätiö.

[illegible]

Luston Koneaika löysi yleisönsä

Suomen Metsämuseo Lustossa alkoi uusi aikakausi, kun 15.5.2008 siirryttiin Kone-aikaan. Luston laajennusosaan sijoittuva uusi näyttelytila Iso-Samperin halli avattiin ensimmäistä kertaa yleisölle, ja samalla Luston näyttelytilat lähes kaksinkertaisuivat.

Koneaika-näyttely kertoo näyttelykävijöille puunkorjuun koneistumisesta sekä metsätalouden ja -teollisuuden kehitymisestä aina viime vuosisadan vaihteen varhaisista kokeiluista tämän päivän moderneimpaan puunkorjuutekniikkaan ja tulevaisuuden visioihin saakka. Uudet tilat mahdollistavat sen, että ensimmäistä kertaa Suomessa voidaan nyt esitellä myös suurten metsäkoneiden kehityskaari tässä laajuudessa.

Suomen Metsämuseo Lusto avattiin kansallismaisemaan Punkaharjulle kesäkuussa 1994, ja museon perustamishanke oli tuolloin kaikkien metsäalan toimijoiden laaja ja yksimielinen voimannostus. Luston laajennusosan rakennustyöt käynnistyivät vuonna 2003, ja vuonna 2005 rakennuksen I-vaiheen valmistumisen myötä käyttöön otettiin kokoelmavarastoja ja -tiloja sekä uusi ravintola. Laajennuksen II-vaiheen rakennustyöt aloitettiin elokuussa 2007, ja sen tuloksena uusi n. 1 000 m²:n näyttelytila, Iso-Samperin halli, avattiin yleisölle 15.5.2008.

Luston rakennus on suomalaisen arkkitehtuurin merkittävä taidonnäyte, jonka suunnittelusta on vastannut arkkitehti, professori Rainer Mahlamäki työryhmineen. Kokonaan puurunkoinen ja puulla sisältä sekä ulkoa katettu Iso-Samperin halli on oiva esimerkki puurakentamisen myötätuulesta Suomessa. Uusi rakennus edustaa jo sinällään kiinnostavaa ja modernia puuarkkitehtuuria. Rakenteissa on käytetty uuden teknologian ja tuotekehityksen suomia mahdollisuuksia. Kantavat rakenteet on piilotettu kattojen sisään, ja katon muotokieli tuo mieleen vanhan puukirkon. Samoin parvirakennelmat muistuttavat samaa pehmeää tunnelmaa kuin vanhoissa puukirkoissa.

Luston kuvat Timo Kilpeläinen 2008.

Iso-Samperin hallissa on myös vahva paikallinen leima, sillä rakennuksessa on käytetty parhaita itäsuomalaisia puutuotteita; ulkoverhoilussa lämpökäsiteltyä kuusta, rakenteissa liimapuuta ja sisäverhouksessa runsaasti kertopuuta. Taidokas puusepäntyö viimeistelee lopputuloksen.

Koneaika-näyttely johdattaa museokävijät tutustumaan koneellisen puunkorjuun historian sekä metsätalouden ja -teollisuuden kehittymisen vaiheisiin. Mukana on paljon ainutlaatuisia alkuperäisiä esineistöä aina viime vuosisadan alun konekokeiluista ensimmäisiin monitoimikoneisiin ja uusimpaan nykypäivän tekniikkaan saakka, tulevaisuuden visioita unohtamatta. Rikkaan ja monipuolisen filmi- ja kuvamateriaalin ansiosta entisajan työmenetelmistä ja -kulttuurista voidaan kertoa havainnollisesti elokuvan keinoin. Kaikki näyttelyssä olevat metsäkoneet ja kymmenet muutkin koneet esitellään työssään niiden aidossa ympäristössä.

Keväällä avattu Koneaika-näyttely on pääosin Luston henkilökunnan omana työnään toteuttama. Merkillepantavaa on ollut myös se, miten monet eri tahot, yksityishenkilöt, yritykset ja yhteisöt, olivat mukana yhteistyössä hankkeen eri vaiheissa. He kaikki ovat omalta osaltaan arvokkaalla panoksellaan olleet mahdollistamassa tämän hankkeen toteutumista. Laajennushankkeen I ja II vaiheita ovat rahoittaneet ja tukeneet Maa- ja metsätalousministeriö, Etelä-Savon TE-keskus, Metsämiesten Säätiö ja Punkaharjun kunta. Lisäksi Suomen Metsäsäätiölle puukauppojen yhteydessä kerättävä vapaaehtoinen puun menekin edistämismaksu kohdistetaan vuonna 2008 Järvi-Suomen ja Pohjois-Karjalan metsänomistajien liittojen alueilla Suomen metsä museo Luston laajennushankkeen Iso-Samperin hallin rahoittamiseen.

Lusto on yksi merkittävimmistä Etelä-Savon matkailukohteista, jossa on vuosittain vierailut n. 32 000 kävijää. Koneaika-näyttelyn myötä kävijämäärät ovat kasvaneet, kesän ja alkusyksyn aikana kävijöitä oli jo n. 25 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Myös aivan uudenlaiset kävijäryhmät ovat löytäneet Luston matkakohteena. Omia kiinnostuksen kohteita näyttelystä löytävät yhtä lailla lapsiperheet, opiskelijat, ulkomaiset turistit, metsänomistajat kuin metsäammattilaisetkin.

Museon toiminnan kehittäminen saa jatkoa tämänkin hankkeen valmistuttua. Iso-Samperin hallin uudet tilat haastavat mielenkiintoisiin jatkokehityksiin museopedagogiikan ja tietokeskustoiminnan alueilla. Vanha osa odottaa perusnäyttelyn uusimista ja tilojen täysimääräistä hyväksikäyttöä. Kevään 2009 aikana Lustossa toteutetaan nk. vanhan puolen perusnäyttelyn uudistamista. Vanhaan savottaan, metsänparannukseen sekä retkeilyyn liittyvät näyttelyosiot avataan toukokuussa 2009. Tällöin avataan myös vaihtuvista erikois-näyttelyistä uutena Metsähallituksen 150-vuotisjuhlanäyttely.

Lusto – Suomen Metsä museo on avoinna loka-huhtikuussa ti-su klo 10–17 (huolto-tauko 12.1.–31.1), touko- ja syyskuussa päivittäin klo 10–17 ja kesäkuusta elokuuhun päivittäin klo 10–19. Ravintola Lusto ja museomyymälä Luston Puoti palvelevat museon aukioloaikoina.

Helkamari Nolte

Koneaika-näyttelyä avaamassa oik. Maa- ja metsätalousministeriön metsäosaston ylijohtaja Aarne Reunala ja Punkaharjun kunnanjohtaja Pekka Nousiainen. Taustalla Suomen Metsä museo-säätiön puheenjohtaja Pekka Kivelä.

Metsäyhdistyksen arkistokuvia Luston Kantapuu-tietokannassa

Suomen Metsäyhdistys käynnisti toukokuussa valokuvien tallennushankkeen, joka on tällä hetkellä noin puolessa välissä. Osa tallennetuista kuvista julkistettiin Metsäpäivien 2008 alkaessa. Julkistettavat kuvat edustavat Metsäyhdistyksen kokoelman ja -toiminnan eri osa-alueita 2000-luvulla – Päättäjien Metsäakatemiaa, Metsäpäiviä, kouluyhteistyötä ja viestintää. Metsäpäivien jälkeen kuvia on jo julkaistu ja julkaistaan lisää tasaisella tahdilla.

Tallennushankkeen valmistuessa keväällä 2009 Metsäyhdistyksellä on käytössään digitaalinen käyttökuva-pankki, jonka sisältöä täydennetään sitä mukaa, kun uutta kuvamateriaalia syntyy. Metsäyhdistyksen kokoelma on samalla digitaalinen museokokoelma, joka täydentää Kantapuun sisältöä lähimenneisyyden metsäkuvilla.

Metsämuseo Lustolle yhteistyö Metsäyhdistyksen kanssa merkitsee uutta avautusta, kun Kantapuu tarjoaa nyt ensimmäistä kertaa katsauksen menneisyyden ohella tämän päivän metsäalaan - tulevaisuuden historiaan. Tämän lisäksi Metsäyhdistyksellä on myös merkittävä metsähistoriallinen kuvakokoelma, joka on jo aiemmin luovutettu Lustoon. Näiden kuvien digitointi Kantapuuhun on suunnitteilla.

Kantapuu on seitsemän museon yhteinen museotietokanta, jonka kautta voi selata ennen kaikkea metsähistoriaan liittyviä museoiden esine-, valokuva- ja kirjakokoelmia. Kantapuun kautta voi myös tilata kopioita arkisto- tai esinekuvista sekä antaa lisätietoja ja palautetta kuvista tai esineistä. Tällä hetkellä Kantapuussa on kaikkiaan noin 60 000 valokuvaa, 20 000 esinettä ja 4000 kirjaa.

Metsäyhdistyksen nyt julkaisema kuva-valikoima sisältää otoksia maastosta, retkeilyiltä ja tehdasvierailuilta, mutta myös seminaareista ja juhlatilaisuuksista. Kuvat ovat vuosien 2002 ja 2007 väliltä. Valtaosan Metsäyhdistyksen kokoelman kuvista ovat ottaneet valokuvaajat Erkki Oksanen ja Saku Ruusila.

Kantapuussa olevaa kuva-aineistoa voi hakea kuvakokoelmien hakusivulla. Kuvia etsittäessä on mahdollista käyttää kokotekstihakua tai aiheeseen, asiansanoihin, kuvaajaan, kuvausaikaan tai kuvauspaikkaan kohdistettua hakua. Hakutulokset voidaan valinnan mukaan listata tekstinä tai pienkuvina.

Suomen Metsäyhdistyksen uusia kuvia voi hakea esimerkiksi eri tapahtumien nimillä, kuten "Päättäjien Metsäakatemia" tai "PMA", "Metsäpäivät", "Metsävisa" ja "Koululaisten metsäviikko". Kouluyhteistyöhön liittyviä kuvia löytyy myös sanaparilla "SMY kouluyhteistyö" ja vastaavasti viestintään liittyviä kuvia sanaparilla "SMY viestintä".

Lisätietoja:

Toiminnanjohtaja Juhani Karvonen
Suomen Metsäyhdistys
puh. 050 3512410
Intendentti Leena Paaskoski
Lusto – Suomen Metsämuseo
puh. 050 3669552

Kantapuu
löytyy osoitteesta
www.kantapuu.fi

Metsähistorian Seura

C/o Lusto, 58450 PUNKAHARJU

metsahistorian.seura@lusto.fi

www.lusto.fi/seura.html

Puheenjohtaja Juhani Huittinen

Lönnrotinkatu 4 A 1, 50100 Mikkeli

P. 050 590 6575 juhani.huittinen@pp.inet.fi

Varapuheenjohtaja Markku Rauhalampi

Paaliku 13, 33400 Tampere

P. 050 68 980 rauhalampi@kolumbus.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Jaana Laine, Matti Leikola,

Sakari Lepola, Helkamari Nolte,

Heikki Roiko-Jokela, Liisa Siipilehto,

Jarmo Tammenmaa

Sihteeri Leena Paaskoski

Lusto, 58450 Punkaharju

P. 050 366 9552

leena.paaskoski@lusto.fi

Taloudenhoitaja Reija Turunen

Lusto, 58450 Punkaharju

P. (015) 345 1012

reija.turunen@lusto.fi